

Bölüm 1

VEGAN KOZMETİKLER

“Başka canlılara zarar vermeden de güzelleşmek mümkündür.”

Zeliha ŞIK¹
Emrah ÖZAKAR²
Rukiye SEVİNÇ ÖZAKAR³

1. GİRİŞ

Vegan kozmetikler, içeriğinde hayvansal bileşen ya da dolaylı olarak hayvanlardan elde edilmiş herhangi bir bileşen içermeyen ve hayvanlar üzerinde test edilmemiş, güzel ve sağlıklı görünmeyi sağlayan bakım ürünleridir. Vegan kişilerin sadece beslenme biçiminde değil, hayatının diğer alanlarında da hayvanlara zarar vermeme ilkesini benimsemeleri sonucu vegan kozmetik kavramı ortaya çıkmıştır ve her geçen gün kullanıcı kitlesi artmaktadır. Üretiminde hayvansal içerik kullanılmadığına ve hayvanlar üzerinde denenmediğine dair sertifikalara ve logolara sahip olsalar bile tüketicilerin vegan kozmetiklerin içerik listesine de göz gezdirerek hayvansal hiçbir içeriğin kullanılmadığından emin olması önerilmektedir. Bu bölüm kozmetik ürünler, hayvan deneyleri, veganlık, kozmetik ürünlerde veganlık, vegan kozmetiklerde kullanılmaması gereken hayvansal içerikler ve bunların yerine kullanılacak alternatif içerikler hakkında bilgi vermek ve vegan kozmetiklerin geleceğine dikkat çekmek adına hazırlanmıştır.

2. KOZMETİK ÜRÜNLER

İlk çağlardan bu yana insanlar çekici, güzel ve sağlıklı görünmeye ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda çeşitli ürünler üretilmekte ve kullanılmaktadır. Bu ürünlere “Kozmetik Ürün” adı verilmektedir. Kozmetik

¹ Eczacı, zeliha9650@gmail.com, ORCID iD: 0009-0000-4577-9220

² Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Farmasötik Teknoloji AD, emrahozakar@atauni.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-7443-208X

³ Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Farmasötik Teknoloji AD, rukiyeso@atauni.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-2972-8084

sorun çevreyi korumaya yönelik sorumluluk alan bireylerde vegan ve vejetaryen kozmetik ürünlere olan ilginin artmasına neden olmuştur (43).

Sonuç olarak, kozmetik ürünlere hayvansal ya da dolaylı olarak hayvanlardan elde edilmiş kozmetik içeriklerinin yerine bitkisel ve sentetik alternatifleri kullanılabilir. Hayvan deneylerinin yerine ise *in-vitro* deneyler yapılabilir; gelecekte ise bilgisayar simülasyonlarının, yapay zekânın, biyosimülasyonların kullanılacağı öngörülmektedir. Hayvan hakları konusu tüm ülkelerde gelişmekte olan bir konudur. Bu bilgiler göz önüne alındığında görülmektedir ki vegan kozmetik ürünlere olan talep günden güne artmaktadır ve vegan kozmetik piyasası güncel piyasada büyüyen bir hacme sahiptir. Başka canlılara zarar vermeden de güzelleşmek mümkündür. Bu noktada tüketicilerin üzerine düşen hayvanların da acı hissedebildiğini unutmamak ve tercihlerini buna göre yapmaktır.

KAYNAKÇA

1. Çomoğlu T. Kozmetikler. Marmara Pharmaceutical Journal; 2012;16(1): 1-8. doi: 10.12991/201216414
2. Kocaöz S, Eroğlu K. Kozmetik ürünler ve kadın sağlığı. TAF Preventive Medicine Bulletin; 2014;13(5): 413-420. doi: 10.5455/pmb1-1369226059
3. Özden S, Saygılı M, Sütütemiz, N. Kozmetik ürünlerin tüketiminde sağlık bilincinin rolü. XI IBANESS Congress Series – Tekirdag / Turkey, 2019; 791-802.
4. İde T. Laboratuvar hayvanları biliminin temel ilkeleri. Ankara: Medipres Yayınları; 2003.
5. Regan T. The Case for Animal Rights. In: Ethics, Humans and Other Animals. Routledge; 2013. p. 179-188.
6. Yaşar A, Yerlikaya, H. Dünyada ve Türkiye’de hayvan haklarının tarihsel gelişimi. Veteriner Bilimleri Dergisi; 2004;20(4): 39-46.
7. Urban K, Giesey R, Delost, G. A guide to informed skincare: The meaning of clean, natural, organic, vegan, and cruelty-free. Journal of Drugs in Dermatology; 2022;21(9): 1012-1013. doi: 10.36849/JDD.6795
8. Sumida E, Hirota A, Kuwaba K, et al. The effect of oral ingestion of collagen peptide on skin hydration and biochemical data of blood. Journal of Nutritional Food; 2004;7(3): 45-52.
9. Bilek SE, Bayram SK. Kolajen hidrolizatının fonksiyonel bir bileşen olarak gıda endüstrisinde kullanılması. Akademik Gıda; 2015;13(4): 327-334.
10. Sağcan A, Omay S, Akın M., Kronik sigara içen koroner arter hastalarında agonistlerle indüklenmiş *in-vitro* trombosit agregasyon yanıtı. Türk Kardiyoloji Derneği Araştırma Merkezi; 2011;29: 488-492.
11. Boran G. Bir gıda katkısı olarak jelatin: yapısı, özellikleri, üretimi, kullanımı ve kalitesi. Gıda; 2011;36(2): 97-104.
12. Patentli bitkisel kollajen. (25/09/2023 tarihinde <https://www.yvesrocher.com> adresinden ulaşılmıştır).

13. Balazs EA, Band P. Hyaluronic acid: Its structure and use. *Cosmetics & Toiletries*; 1984;99: 65-72.
14. Trommer H, Wartewig S, Böttcher R, et al. The effects of hyaluronan and its fragments on lipid models exposed to UV irradiation. *International journal of pharmaceutics*; 2003;254(2): 223-234. doi: 10.1016/S0378-5173(03)00033-4
15. Patil KP, Patil DK, Chaudhari BL, et al. Production of hyaluronic acid from *Streptococcus zooepidemicus* MTCC 3523 and its wound healing activity. *Journal of bioscience and bioengineering*; 2011;111(3): 286-288. doi: 10.1016/j.jbiosc.2010.10.012
16. Leonard BAB, Woischnik M, Podbielski A. Production of stabilized virulence factor-negative variants by group A streptococci during stationary phase. *Infection and Immunity*; 1998;66(8): 3841-3847. doi: 10.1128/iai.66.8.3841-3847.1998
17. Bogdanov S. Beeswax: Uses and trade. *The Beeswax Book*, 2009: 1-16.
18. Brandelli, A, Daroit DJ, Riffel A. Biochemical features of microbial keratinases and their production and applications. *Applied microbiology and biotechnology*. 2011;85: 1735-1750.
19. PCC Group. Hayvansal kaynaklı kozmetik içerik maddelerine ve bunların vegan ikamelerine örnekler (25/09/2023 tarihinde <https://www.products.pcc.eu/tr/blog/vegan-ve-vejeteryan-bir-vejeteryan-veya-vegan-kozmetik-urununu-nasil-taniyabiliriz/> adresinden ulaşılmıştır).
20. Kwon MG, Kim DS, Lee J, et al. Isolation and analysis of natural compounds from silkworm pupae and effect of its extracts on alcohol detoxification. *Entomological Research*; 2012;42(1): 55-62. doi: 10.1111/j.1748-5967.2011.00439.x
21. Çivi S, Akman M. A vitamini eksikliği ve korunma. *Beslenme ve Diyet Dergisi*; 1987;16(1): 93-100.
22. Küçüköner, E. Koşineal (karmin) ve şellak üretimi ve helallik açısından değerlendirme. *Helal ve Etik Araştırmalar Dergisi*; 2020; 2(1): 39-49.
23. Uçurum M, Malgır E. Stearik asit çeşidinin kalsit kaplama verimi üzerine etkisi. *Çukurova Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*; 2017; 32(2): 137-144. doi: 10.21605/cukurovaummfd.358399
24. Forouzanfar M, Sharafi M, Hosseini SM, et al. *In vitro* comparison of egg yolk-based and soybean lecithin-based extenders for cryopreservation of ram semen. *Theriogenology*; 2010;73(4): 480-487. doi: 10.1016/j.theriogenology.2009.10.005
25. Johnson JW, Bergfeld WF, Belsito DV, et al. Safety assessment of lecithin and other phosphoglycerides as used in cosmetics. *International Journal of Toxicology*; 2020;39(2): 5-25. doi: 10.1177/1091581820953
26. Animal-derived ingredients list (25/09/2023 tarihinde <https://www.peta.org/living/food/animal-ingredients-list/> adresinden ulaşılmıştır).
27. Swanbeck G. Urea in the treatment of dry skin. *Acta dermato-venereologica. Supplementum*; 1992;177: 7-8.
28. Lodén M. Urea-containing moisturizers influence barrier properties of normal skin. *Archives of dermatological research*; 1996; 288: 103-107.
29. Bin Chen X, Matuszewski W, Kowalczyk J. Determination of allantoin in biological, cosmetic, and pharmaceutical samples. *Journal of AOAC international*; 1996;79(3): 628-635. doi: 10.1093/jaoac/79.3.628

30. Beckerbauer LM, Thiel-Cooper R, Ahn DU, et al. Influence of twodietary fats on the composition of emu oil and meat. *Poultry Science*;2001;80: 187–194. doi: 10.1093/ps/80.2.187
31. Whitehouse MW, Turner AG, Davis CK, et al. Emu oil(s): A source of non-toxic transdermal anti-inflammatory agents in aboriginal medicine. *Inflammopharmacology*; 1998;6: 1–8.
32. Balls M. Replacement of animal procedures: alternatives in research, education and testing. *Laboratory Animals*; 1994;28(3): 193-211. doi: 10.1258/002367794780681714
33. Rollin BE. Toxicology and new social ethics for animals. *Toxicologic pathology*; 2003;31(1): 128-131. doi: 10.1080/01926230390175011
34. Hayvanları Koruma Kanunu. (25/09/2023 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5199-20100611.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
35. Forni M. Laboratory animal science: A resource to improve the quality of science. *Veterinary Research Communications*; 2007;31: 43-47.
36. Graham ML, Prescott MJ. The multifactorial role of the 3Rs in shifting the harm-benefit analysis in animal models of disease. *European Journal of Pharmacology*; 2015;759: 19–29. doi: 10.1016/j.ejphar.2015.03.040
37. Franco NH, Olsson IAS. Scientists and the 3Rs: Attitudes to animal use in biomedical research and the effect of mandatory training in laboratory animal science. *Laboratory Animals*; 2014;48(1): 50–60. doi: 10.1177/0023677213498717
38. Kozmetik içeriklerinde hayvan deneyleri. (25/09/2023 tarihinde https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/cosmetics/ban-animal-testing_en#:~:text=The%20marketing%20ban%20applies%20since,of%20alternative%20non%20animal%20tests adresinden ulaşılmıştır).
39. Vegan ürünlere yöneliş. (25/09/2023 tarihinde <https://www.deccanchronicle.com/lifestyle/fashion-and-beauty/011119/why-conscious-consumers-are-turning-towards-vegan-skincare.html> adresinden ulaşılmıştır).
40. Veganlık. (25/09/2023 tarihinde <https://en.wikipedia.org/wiki/Veganism> adresinden ulaşılmıştır).
41. Dominick BA. Hayvan özgürlüğü ve sosyal devrim. Sonsöz, Çev.: Barış Gün, İlksen Baysaling. 1997.
42. Francione GL. Hayvan haklarına giriş, çocuğunuz mu köpeğiniz mi? Çevirenler: Renan Akman, Elçin Gen, 1. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları; 2008.
43. Lee J, Kwon KH. Good ingredients from foods to vegan cosmetics after COVID-19 pandemic. *Journal of Cosmetic Dermatology*; 2022;21(8): 3190-3199. doi: 10.1111/jocd.15028